Ніва
ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА
№ 23 (278) | ГОД VII | БЕЛАСТОК 10 ЧЭРВЕНЯ 1962 | ЦАНА 60 ГР.

НА КУБАК «НІВЫ»

МАСТАЦКАЯ САМАДЗЕЙНАСЦЬ НА ДОБРЫМ УЗРОЎНІ

Танец «Лянок» у выкананні дзяўчат з вёскі Пілікі.
Фота М. ТАРАСЕВІЧ

За заслонаю, у бакоўных і нават на калідоры адбываюцца апошнія ўжо рэпетыцыі. У адзінку і калектыўна. Кожны ўдзельнік стараецца, каб яго гурток мастацкай самадзейнасці быў ацэнены як найлепш. Вычуваецца гэтае з хвалюючых размоў, хвалюючых і нярэдка поўных упэўненасці, што ўсё атрымаецца добра. Рашаючым аб выніку і поспехах кожнага калектыву з'яўляецца эфектнасць выканання акрэсленага рэпертуару.

Нашым патрабаванням адносна турніру найлепш адказаў мастацкі калектыў з вёскі Казлы, Бельскі павет. І ён жа атрымаў кубак «Нівы» за 1962 г.

Рэпертуар казлоўскага калектыву вельмі разнастайны. Песні, танцы, драматычная секцыя, гумар і дэкламаванне вершаў. Адным словам — усё тое, што можна падрыхтаваць і дэманстраваць у вясковых умовах. Усе ўдзельнікі калектыву — людзі маладыя. У некаторых прыкмячаюцца немалыя здольнасці. Напрыклад, калі праспявала Оля Пятроўская беларускую песню «Чабарок», дык за апладысментамі пачуліся словы: «вось голас, дык голас». На высокім узроўні казлоўская моладзь паставіла п'есу «Выпрабаванне». На ўвагу заслугоўвае тут факт, што ў пастаноўцы ўспамянутай п'есы самадзейнікі рэалізавалі нават ускладненыя сітуацыйныя моманты. Казлоўскі калектыў апрача кубка «Нівы» атрымаў радыёлу «Каралінка» і ганаровую грамату «Нівы.

У групе інструментальна - харавых калектываў І месца заняў спалучаны калектыў Пілікаў і Орлі пад кіраўніцтвам Пятра Нявінскага. Ён атрымаў грашовую ўзнагароду і ганаровую грамату «Нівы».

У групе драматычных гурткоў І месца заняў калектыў са Скупава, Гайнаўскі павет. Ён паставіў п'есу Янкі Купалы «Прымакі». Пастаноўка была вельмі ўдачнай. І, здаецца, вясковаму драмгуртку немагчымым было б зрабіць гэта яшчэ лепш, чымсьці атрымалася ў моладзі са Скупава. І гэты драмгурток атрымаў грашовую ўзнагароду і ганаровую грамату «Нівы».

ІІ-я месцы занялі гурткі: з вёскі Баршчэва, Беластоцкі павет, і са Старога Ляўкова, Гайнаўскі павет. Яны таксама ўзнагароджаны грашовымі ўзнагародамі і граматамі.

Гаворачы агульна турнір мастацкай самадзейнасці на кубак «Нівы» за бягучы год, які адбыўся 21 мая ў доме «Гурніка» ў Гайнаўцы, быў вельмі карысным мерапрыемствам, якое шмат прычынілася да ўзбагачэння рэпертуару многіх гурткоў, і то ў добрым напрамку.

М. КУРАШ.

ПАЭЗІЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Ёсць паэты, з імем якіх звязана ўяўленне аб усім народзе, аб багацці яго нацыянальнай культуры. Да такіх паэтаў належыць і Янка Купала — «першая з вяршынь беларускага Эльбруса паэзіі», як сказаў аб ім украінскі паэт Паўло Тычына.

Роля Купалы ў гісторыі беларускай літаратуры велізарная. Асабліва вялікія яго заслугі ў развіцці беларускай паэзіі, дзе найбольш поўна, глыбока і ўсебакова раскрыўся магутны талент гэтага знамянальнага мастака слова.

Бліскучы майстар верша, Янка Купала стварыў класічныя ўзоры лірыкі. Ён надаў беларускаму вершу незвычайную гнуткасць і выразнасць, адкрыў у ім такія магчымасці, якіх не ведала ранейшая беларуская паэзія. «Адвечная песня», «Курган», «Бандароўна», «Сон на кургане», «Магіла льва», «Яна і я», «На пасе», «Над ракой Арэсай», «Тарасова доля», — гэтыя і шмат іншых твораў характарызуюць Купалу як паэта вялікай мастацкай літаратуры.

(Працяг на стар. 3)

Ілюстрацыя А. Ліпеня, рабочага з горада Гродна, да паэмы «Курган» — Гусляр (таніраваны гіпс).

ДА ЧЫТАЧА

«Ніва» — газета самая блізкая беларускай вёсцы. Газета, якая вырасла з патрэб і зацікаўленняў гэтай вёскі. У ёй, як у люстры, адбіваецца жыццё сучаснай Гайнаўскай, Бельскай, Беластоцкай, Сакольскай вёскі.

«Ніва» расказвае, вучыць, весяліць.

Прыпамінаем:

Улічваючы спецыфіку летняга сезона, рэдакцыя рыхтуе цікавыя матэрыялы для друку ў «Ніве» ў гэты перыяд.

У далейшым будзе працягвацца аповесць аб слаўным разведчыку другой вайны «Барон фон Гольдрынг». Чым далей, тым дзеянне аповесці цікавейшае, больш напружанае.

Таму прыпамінаем:

Каб абяспечыцца «Нівай» на летні сезон, не забудзь, дарагі Чытач, ужо зараз зрабіць на яе падпіску на пошце, ці ў пісьманосца.

Рэдакцыя

Атамная стратэгія

Тыдзень таму назад, з выпадку найбольшага пасля вайны вайсковага парада ў Ольдэнбургу, я пісаў аб цяперашняй сіле заходнегерманскай арміі, якая хаця і існуе толькі сем год, а праяўляе ўжо прэтэнзіі да кіраўнічай ролі ў НАТО. Сёння варта на момант спыніцца над ацэнкай стратэгічных планаў бонскіх мілітарыстаў, якія ў справе падрыхтоўкі вайны маюць немалыя заслугі ў т. зв. заходнім свеце.

Сярод дагэтуляшніх выказванняў заходнегерманскіх генералаў (зрэшты не толькі іх) найбольш значнае месца займае думка аб атамнай стратэгіі. Выкарыстанне самалётаў і ракет, як сродкаў хуткага пераносу атамных і вадародных бомб, мела б давесці да здабыцця вялікай перавагі і ў выніку перамогі над «камуністычным працілнікам». Аднак у рэзультаце шпаркага развіцця сацыялістычных краін і магутнасці іх мілітарных сіл гэтая атамная стратэгія сустрэлася ўжо некалькі год таму назад з паражэннем. Аказалася, што, менавіта, у выпадку ракет і сілы выбуху ядзерных бомб Савецкі Саюз мае значную перавагу. Дадамо дзеля дакладнасці, што сваю перавагу СССР не намерваецца ўжыць для нападзення і здабыцця перавагі над Захадам. Гэтая перавага з'яўляецца, аднак, важным фактарам захавання міру.

Мала ёсць, на жаль, палітыкаў і мілітарыстаў на Захадзе, якія б правільна ацанілі і належным чынам аднесліся да савецкіх мірных намаганняў. Большасць настойліва шукае вырашэння, якое павінна зводзіцца да далейшай вельмі дарагой і небяспечнай гонкі ўзбраенняў. Таму ў ЗША штораз больш гаворыцца аб розных тэорыях воен — абмежаваных, уступных і т. зв. партызанска-дэсантных.

А як выглядаюць справы ў Заходняй Германіі?

Вось зусім нядаўна штотыднёвік Дэр Шпігель перадрукаваў артыкул Фердынанда Мікшэ, які пазнаёміў чытачоў са сваімі поглядамі на сучасную вайну. Аўтар пачынае адразу шчыра і без агаворак: «Перад намі стаіць пытанне не раззбраення, а пераўзбраення».

З пазіцыі мілітарыста справа з'яўляецца зусім яснай. — Мільёны людзей, якія з увагай і надзеяй сочаць за канферэнцыяй па раззбраенню, проста не ведаюць, чаго хочуць. Пан Мікшэ паслужліва ім гэта падказвае: «Пытанне, перад якім стаім, гэта справа рацыянальнай арганізацыі нашага людскога патэнцыялу...» У выніку значнага згуртавання ядзернай зброі і яе вялікай знішчальнай сілы пан Мікшэ рэзыгнуе, у асноўным, з застасавання гэтай зброі, аднак лічыць, што і сёння «абарона Еўропы (зразумела, Заходняй — Ул. Л.) патрабуе прынамсі 60—80-ці дывізій...» Прыпомнім, што Бундэсвера налічвае зараз 12 дывізій, а з іх ліку 9 служыць да дыспазіцыі сіл НАТО. Мікшэ фармулуе неяк пасрэдна праграму далейшага пашырэння гэтай арміі, хаця афіцыйна гаворыць аб цэлай Заходняй Еўропе.

Можам дадаць яшчэ, што ў ГФР усё, менавіта, робіцца па ўказу пана Мікшэ. Апрача гэтага, там не рэзыгнуюць і надалей з аснашчэння Бундэсверы ядзерным аружжам. Пан Мікшэ добра разумее, што кожны атамны выбух з боку гэтых сіл мусіў бы сустрэцца з паспяховай супрацьдзейнасцю. Мікшэ, аднак, не хоча, каб яго дакаралі як фаталіста і таму з поўным спакоем высоўвае такую гіпатэзу: «Магчыма, што, так як і ў мінулым, выбух канфлікту будзе папярэджаны працяглым напружаннем, што ў сваю чаргу дазволіць правесці мабілізацыю тых, якія да гэтага надаюцца...»

Такім чынам была створана выразная перспектыва. Бонскія генералы задбалі, каб для ўсіх грамадзян ГФР хапіла падкаваных ботаў, стальных шлемаў і снарадаў. Пакуль што яны не гавораць аб крыжах і магілах. Ці ж гэта мела б паслужыць выключна тэмай для магільшчыкаў і простых людзей, якія трацяць на войнах сваіх блізкіх?

Так, ГФР з'яўляецца сёння на дарозе да таго, каб стацца не дзяржавай, якая мае армію, а арміяй, якая мае дзяржаву. І яшчэ адно. Мілітарысцкія выступленні заходнегерманскага друку паяўляюцца якраз у той час, калі ў Жэневе адбываюцца спрэчкі аб усеагульным і поўным раззбраенні, калі з розных бакоў падаюць праекты хаця б частковага вырашэння набалелых пытанняў. Такая пазіцыя розных мілітарысцкіх колаў у ГФР мае ўжо рысы правакацыі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Усеагульная забастоўка лясных рабочых у Белавежскай пушчы

6)

Рэпрэсіі не адахвоцілі бастуючых, але наадварот, дадалі новых сіл. Дзякуючы дзеячам КПЗБ і адзінафрантавым дзеячам ППС забастовачны рух быў больш востры і настойлівы. У час забастовачнай барацьбы заклікалі яны да прадаўжання яе аж да поўнай перамогі. Ахвярнасць, настойлівасць і баявая гатоўнасць была для рабочых прыкладам у барацьбе. КПЗБ павялічвала дзейнасць разношвання заклікаў, праккламацый і друку ва ўсіх кутках пушчы. 16 лістапада паміж вёскаю Амяленец і Белавежаю, у адлегласці 700 м ад вёскі Бабінкі раскідана вялікую колькасць заклікаў КЦ КПЗБ на польскай мове. Пачыналіся яны словамі: «няхай жыве забастоўка рабочых Белавежы аж да перамогі». Рабочыя прадпрыемстваў Белавежы і Гайнаўкі далучыліся да лясных рабочых. Адозва, якая друкавалася ў Беластоку, абвяшчала «ўсе на дапамогу бастуючым лясным рабочым. Няхай жыве лясная забастоўка аж да перамогі». Адозвы на беларускай мове пачыналіся ад лозунгу «няхай жыве барацьба рабочых усіх нацыянальнасцей пад сцягам КПП і КПЗБ. Прэч з капіталістычна - памешчыцкай дыктатурай». Антоні Турык успамінае, што «КПЗБ-оўцы разносілі партыйную літаратуру, прысланую з А.К. і друкаваную ўласным спосабам. Памятаю, адным з пунктаў яе друкавання была мясцовасць Новаберазова. Аднаго дня атрымаў я загад пайсці ў гэтую вёску, адкуль прывёз 300 штук лістовак. У іх гаварылася аб салідарнасці сялян і лесапільных рабочых з бастуючымі ў пушчы».

У падтрымцы бастуючых асаблівую ролю адыграла матэрыяльная дапамога. З ініцыятывы прафсаюза, а перад усім КПЗБ сарганізавана дапамогу беззямельным рабочым. У вёсках сабраныя харчавыя прадукты, а ў прадпрыемствах грошы былі дастаўлены да рабочых лясных пунктаў.

Забастовачная барацьба сустрэлася не толькі з сімпатыяй і з салідарнымі дзеяннямі рабочых Гайнаўкі і Белавежы, але і з падтрымкай тэкстыльшчыкаў Беластока, рабочых Нурца і Чорнай Всі.

6 лістапада бурны сход рабочых Гайнаўкі выказаў поўнае падцвярджэнне бастуючых у пушчы. У прынятай рэзалюцыі патрабавалі ад Дырэкцыі вярнуць плату паводле цэнніка з 1930—31 бастуючым рабочым Белавежскай пушчы».

Забастоўка прадаўжалася ўжо месяц, а Дырэкцыя ў далейшым адкідала перагаворы з рабочымі дэлегатамі. Тады 13 лістапада рабочыя Гайнаўкі маніфестацыяй задэманстравалі сваё абурэнне і пратэст.

Левы саюзны камітэт у Беластоку звярнуўся 15 лістапада з заклікам, у якім між іншым гаварыў: «да бастуючых лясных рабочых ў Белавежскай пушчы. Таварышы. Ваша гераічная забастоўка адбілася эхам ва ўсіх рабочых асяроддзях. На сходах і мітынгах рабочыя выказваюць сваю салідарнасць з бастуючымі. На заклік левых працуючыя масы разгарнулі дзеянне дапамогі бастуючым рабочым. Ваша перамога, ваш адпор, які дасцё капіталістам, паслужыць як зброя да барацьбы для ўсяго пралетарыяту, таму ваша барацьба і з'яўляецца барацьбой нас усіх. Усе рабочыя нягледзячы на розныя палітычныя перакананні прыступяць да салідарных дзеянняў з бастуючымі ў Белавежскай пушчы».

Тры дні пазней сарганізавалі яны мітынг, у час якога прынялі рэзалюцыю, у якой патрабавалі звольніць прывезеных штрэйкбрэхераў, паліцыю з забастоўкі, правядзення суровага следства ў справе трагічнай смерці Тарасевіча. Сцвярджала яна, што калі гэтыя патрабаванні не будуць прыняты, пачнецца ўсеагульная забастоўка ў Беластоцкім ваяводстве. З ініцыятывы ОЗЗРПД Акруговая камісія прафсаюзаў аб'явіла скліканне мітынгу ў Беластоку на 30 лістапада, які меў аб'явіць салідарную забастоўку ўсяго беластоцкага пралетарыяту з ляснымі рабочымі. Аднак староства не дало згоды і пагражала, што мітынг будзе разагнаны сіламі паліцыі. Часова адказаліся ад склікання мітынгу, але падрыхтоўка да генеральнай забастоўкі прадаўжалася. Маральная і матэрыяльная падтрымка для лясных рабочых з боку пралетарыяту Беласточчыны падбадзёрвала іх у барацьбе. Боязнь перад генеральнай забастоўкай прымусіла Дырэкцыю распачаць перагаворы з ОЗ. Першая канферэнцыя адбылася 30 лістапада. Прадстаўнікі Дырэкцыі прыйшлі аднак без ніякіх паўнамоцтваў. Сустрэчы адбываліся і ў наступныя дні, але не далі яны ніякіх вынікаў. Такое становішча працягвалася тры дні. 4 снежня ОЗ, разгледзеўшы дрэннае становішча рабочых, рашыў склікаць 10 снежня маніфестацыю ўсіх лясных рабочых перад будынкам Дырэкцыі, каб там беспасрэдна весці перагаворы. 8 снежня пачалі забастоўку лесапільныя заводы Гайнаўкі, Белавежы, Нурца і Чорнай Всі, даючы пачатак генеральнай забастоўцы. Толькі тады занепакоеная Дырэкцыя 8 снежня аднавіла перагаворы з ОЗ. Прадстаўнікамі ОЗ былі Кужава, Патэр, Пасяк, Цэлей і Тапаровіч. Не запрасілі прадстаўнікоў ЗЗЦТМ. Пасля двухдзённых абрадаў прыступілі да падпісання дагавору. Прадугледжваў ён павышэнне зарплаты для беззямельных рабочых толькі на 25%, у найбліжэйшыя гады апрацаванне агульнага дагавору, спыненне высялення з зямлянак, будову рабочых раёнаў і знясенне распараджэння аб выносцы дзерава на край высекі.

10 снежня ОЗ даў указанне сваім аддзелам паўстрымаць забастоўку. І так, пасля блізка двухмесячнай барацьбы закончыўся першы этап лясной забастоўкі ў Белавежскай пушчы.

САЛІДАРНАСЦЬ

Барыс Нікіцюк

г., не прымаць да працы рабочых з іншай тэрыторыі, пачаць перагаворы з бастуючымі, а таксама пасрэднічання Інспектара працы ва ўзаемных размовах. У выпадку, калі гэтыя патрабаванні не будуць выкананы, рэзалюцыя папярэджвала аб абвяшчэнні салідарнай забастоўкі. Таксама гэтага дня адбыўся агромны мітынг рабочых Беластока, скліканы Акруговай камісіяй класавых прафесіянальных саюзаў. У час мітынгу выступаўшыя Капітулка, Лясkоўскі і Рэгінэля аказалі поўную падтрымку бастуючым лясным рабочым. Падрыхтаваную рэзалюцыю паліцыя не дазволіла прачытаць. Напярэдадні мітынгу пакаваліся на дамах і платах Беластока лозунгі «ўсе на дапамогу бастуючым лясным рабочым у Гайнаўцы», «рабочыя, арганізуйце камітэты для бастуючых лясных рабочых у Гайнаўцы, збірайце для іх грошы». А.К. КПЗБ разнесла адозвы, якія мелі загалоўкі «ўсе на дапамогу

Тайна Праклятай даліны

Лютц памыляўся, сцвярджаючы, нібы ў некалькі кіламетрах ад Сан-Рэмі існуе падземны завод, дзе выpабляюць міны і мінамёты. Гаўптман сказаў тое, што ведаў ён, генерал Еверс і яшчэ некалькі штабных афіцэраў. Нават кіраўнік службы СД, Мілер, быў упэўнены, што гэтыя невялічкія будынкі, што размешчаны непадалёк дарогі, з'яўляюцца ўваходам да гэтага ваеннага завода. Але ўсім ім і на думку не прыходзіла, што фактычна яны ахоўваюць парожняе месца, і што ўсе гэтыя будынкі пабудавана з мэтай маскіроўкі, каб як найлепш засакрэціць сапраўднае месцазнаходжанне такой вялікай вагі прадпрыемства.

Так, падземны завод існаваў. На ім сапраўды выраблялі зброю. Пад зямлёй сапраўды працавалі палонныя з усіх акупаваных гітлераўцамі краін. Але ўсё гэта мела месца не тут, каля Сан-Рэмі, а за дваццаць пяць кіламетраў ад мястэчка, у так званай Праклятай даліне.

Ахрысцілі яе так пастухі. Не думалі яны, што іх названне будзе прарочым. Проста іх гневала, што даліна з'яўляецца недаступнай, і такую цудоўную пашу нельга выкарыстаць. Усе іх спробы адшукаць нейкі спуск у даліну былі дарэмнымі. Даліну акружалі непрыступныя скалы.

У кожнага, хто глядзеў на даліну згары, — а толькі згары можна было на яе глядзець, — складалася такое ўражанне, нібы нейкая чарадзейская рука гігантычным цыркулем абвіла знізу правільнай формы кола, а потым строма абстругала навокал яго горы, каб ніводзін чалавек не ступіў нагою на раскошны зялёны кілім, што высцілаў роўнае дно гэтага велізарнага калодзежа.

Так і ляжала Праклятая даліна аж да канца 1941 года. Тэорыя бліцкрыгу пачала траціць сваю папулярнасць. Пасля паражэння пад Масквой стала ясна, што вайна зацягваецца. А значыць да новага наступлення трэба добра падрыхтавацца. Немалую ролю ў гэтай падрыхтоўцы мелі адыграць «сюрпрызы», якія рыхтаваліся на ваенных заводах. Але паветраныя налёты ўсё павялічваліся. Трэба было задбаць, каб найважнейшыя ваенныя заводы не зазналі бамбардзіровак.

Вось чаму пасля разгрому пад Масквой і з'явіліся ў паўночна - ўсходняй Францыі і ў паўночнай Італіі шматлікія групы спецыялістаў у вайсковай форме, якія шукалі зручных месц будаўніцтва пад зямлёю ваенных заводаў.

Адна з такіх груп і натрапіла на Праклятую даліну.

Ад студзеня 1942 года ў Сан - Рэмі не змаўкалі машыны. Яны ішлі праз мястэчка шчыльна закрыты. Спыняліся каля тых будынкаў, што іх Лютц лічыў за падземны завод і зноў накіроўваліся кудысьці на поўдзень, павярнуўшы на новапракладзены шлях. Куды ён вёў, ніхто не ведаў, бо ім забаранялася ездзіць нават вайсковым машынам. Дарма і макі намагаліся адкрыць тайну гэтай дарогі — падступы да яе моцна закрывалі дзоты, пабудаваныя абапал дарогі.

Ужо пад канец красавіка вялікія тунелі прарэзалі таўшчыню гор на захад і на ўсход ад Праклятай даліны, а летам у самай даліне, глыбока пад

Працяг са стар. 1

ПАЭЗІЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Рысунак мастака С. Раманава «Янка Купала сярод рускіх і украінскіх пісьменнікаў» (вугаль).

Паэзія Купалы расла і развівалася на аснове найлепшых мастацкіх традыцый беларускага народа. Яна ўвабрала ў сябе ўсе дасягненні нацыянальнай культуры, чароўную прыгажосць беларускай народнай песні, яе лірызм, напеўнасць, багацце інтанацый. Разам з тым Купала асвойваў багацейшы вопыт рускай і сусветнай літаратур. Ён вучыўся мастацкага майстэрства, мастацкага адлюстроўвання жыцця ў Пушкіна, Лермантава, Горкага, Шаўчэнкі, Міцкевіча. Творчасць гэтых вялікіх паэтаў і пісьменнікаў аказала жыватворчы ўплыў на развіццё яго паэтычнага даравання.

Захапляючая сіла паэзіі Купалы — у мастацкай прастаце, жыццёвасці, праўдзівасці, шчырасці, сардэчнасці, сапраўднай народнасці. На гэтыя каштоўныя якасці яшчэ доўга да рэвалюцыі звярнуў увагу Максім Горкі.

Купала — сапраўды народны паэт, такім ён застанецца ў сваіх думках і пачуццях, у сродках і спосабах іх мастацкага адлюстравання. Глыбокі народны пачатак яскрава адлюстроўваны ў паэтычнай вобразнасці яго вершаў, у самым характары яго мастацкай думкі. Нават само імя паэта — Купала — паходзіць з народных крыніц. Яно было прынята ім ад народа, падказана яму цудоўнай беларускай легендай аб кветцы папараці, увасобіўшай народную мару аб будучым шчасці.

Пачуццё арганічнай злітнасці з народам, непарыўная сувязь з яго думкамі і жаданнямі — каштоўная якасць Янкі Купалы як мастака. Гэтага пачуцця ён не траціў ніколі. Паэт заўсёды ўлоўліваў біццё народнага сэрца, тое новае, што радзілася ў жыцці.

Пачатак творчага шляху Купалы звязаны з эпохай першай рускай рэвалюцыі, прабудзіўшай да актыўнага грамадскага жыцця і гістарычнай творчасці шырокія народныя масы. Гэтая велізарнейшая падзея рускай і сусветнай гісторыі пачатку нашага стагоддзя натхніла паэта, аказала рашучы ўплыў на фарміраванне яго светапогляду і творчасці.

Дакастрычніцкая паэзія Янкі Купалы сугучна сучаснай эпосе сваімі свабодалюбівымі, рэвалюцыйна - вызваленчымі, патрыятычнымі матывамі. Яна сагрэта тым высокім жыццёсцвярджаючым аптымізмам, які ўласцівы сапраўды народнаму мастацтву. Любоў да народа, клопаты аб простым чалавеку, прапаведзь паважання да абароны яго правоў — усё тое здаровае, што М. Горкі адзначаў у пісьменнікаў з народа, характэрнае і для Купалы, для яго паэзіі.

Толькі вялікі, сапраўды народны паэт, якім быў Янка Купала, мог з такой сілай выразіць сацыяльныя і нацыянальныя жаданні беларускага народа. Не выпадкова яго вядомы верш «А хто там ідзе?» яшчэ да Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі набыў усеагульную папулярнасць.

А хто там ідзе, не адзін
мільён,
Крыўду несць наўчыў,
разбудзіў іх сон?
— Бяда, гора.
А чаго ж, чаго
захацелася ім,
Пагарджаным век, ім,
сляпым, глухім?
— Людзьмі звацца.

У змрочныя гады царызму Янка Купала шукаў дарогі да лепшай долі. Ён увасобіў у сваіх вершах і паэмах вобраз маладой абуджаючайся Беларусі, крочачай насустрач новаму жыццю. Паэт прадчуваў наступленне вялікіх перамен, новых часоў. Праз усю сваю дакастрычніцкую творчасць Купала перанёс палымяную веру ў невычэрпныя творчыя сілы народа, у светлую будучыню Радзімы.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, разбіўшы аковы капіталістычнага ладу ў Расіі, здзейсніла самыя запаветныя мары і надзеі паэта аб народным шчасці. У Савецкую эпоху Купала стаў песняром светлай долі свайго народа. Ён усхваліў «шчасце краіны маладой», справы і думкі савецкіх людзей.

Паслякастрычніцкая паэзія Янкі Купалы ясная, сонечная, як і савецкая рэчаіснасць. У ёй гучаць добрыя, вясёлыя, радасныя акорды, выражаецца жыццерадаснае светаадчуванне, светлы аптымізм новага чалавека — стваральніка, гаспадара вайго лёсу.

Вялікае месца ў паслякастрычніцкай паэзіі Купалы займаюць вершы шырокага эпічнага гучання, услаўляючыя савецкую эпоху. Паэт прыгожа перадаў у іх велічыню і прыгажосць жыцця, яго героіку і рамантыку, пафас сацыялістычнага будаўніцтва ў гады перадваенных пяцігодак. Ён паказаў працоўны гераізм, мужнасць і волю савецкага народа ў барацьбе за пабудову новага грамадства.

Тэма вызваленай працы — адна з галоўных у паэзіі Купалы. У шматлікіх сваіх вершах паэт услявіў свабодную, радасную працу калгаснага сялянства. Ён бачыў сваю Радзіму вольнай, квітнеючай, багатай, у золаце садоў, палёў, прывольных калгасных ніў і цешыўся, што можа раздзяліць шчасце свайго народа:

Сягоння з народам
шчаслівым
Я святкую свята
ўрачыста.
Багаты ўраджаямі
нівы,
Буяць, пяюць
каласіста.
У песнях павырасці
крыллі,
Лунаюць пад неба,
край свету;
Хоць продкі заснулі
ў магіле,
Красуюць патомкі
за гэта.
(«Паклон мой народу
за песню»)

Вялікага росквіту ва ўмовах савецкай рэчаіснасці дасягнула песенная лірыка Янкі Купалы. Выключнай прастатою формы і зместу, чалавечнасцю і праўдзівасцю хвалюе шматлікія вершы Купалы, прысвечаныя народам Савецкага Саюза, услаўляючыя непарушнае братэрства і дружбу народаў. Але сярод лірычных твораў паэта асабліва выдзяляюцца вершы: «Лён», «Алеся», «Вечарынка», «Выпраўляла маці сына», «Песня трактарысткі» і іншыя, якія атрымалі папулярнасць не толькі ў савецкай краіне, але і далёка за яе межамі. Лірычныя вершы Купалы падкупоўваюць чытача непасрэднасцю выказваемнага ў іх пачуцця, паўнатою ўспрыняцця жыцця, глыбокім пранікненнем у мары і жаданні народа. Яны выражаюць духоўнае багацце савецкага чалавека.

Глыбокая патрыятычная сутнасць паэзіі Янкі Купалы з асобаю сілаю выявілася ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Вершы і публіцыстычныя выступленні паэта ў гэты час карысталіся вялікай любоўю народных мсціўцаў — партызан, усіх савецкіх людзей. Са словамі гарачага прывітання і заклiку да бязлітаснай барацьбы супроць крывавага фашызму звяртаўся ў гэты грозны час Янка Купала да братоў — славян. «Вялікай радасцю напаўняецца наша беларускае сэрца, — гаварыў паэт, — калі мы чуем, што і палякі, і чэхі, і сербы з кожным днём усё грозней падымаюцца на барацьбу з агульным нашым ворагам — гітлераўшчынай.»

Савецкая эпоха нязмерна пашырыла паэтычны свет Янкі Купалы, ідэйна абагаціла яго творчасць. На аснове сацыялістычнага рэалізму з новай сілай раскрыўся мастацкі талент паэта. Паслякастрычніцкая паэзія Купалы — гэта паэзія новых якасцей, натхнёная камуністычным ідэалам. У ёй арганічна зліліся лепшыя традыцыі дакастрычніцкай творчасці паэта з новымі эстэтычнымі прынцыпамі.

Усім сваім вялікім жыццём, усім найбольшым вопытам паэта, грамадзяніна і патрыёта, усёй істотай сваёй паэзіі Купала вучыць, як трэба служыць мастацтву. Творчасць Купалы — прыклад таго, як удумліва і старанна паэт павінен вывучыць жыццё, мову народа, яго культуру, гісторыю, адклікацца на самыя надзённыя пытанні сучаснасці.

Паэзія Янкі Купалы жыве ў сэрцах народа. Сучасныя беларускія паэты развіваюць яе слоўныя традыцыі. Творы класіка беларускай літаратуры заслужана карыстаюцца любоўю і прызнаннем чытачоў. Яны перакладзены на шматлікія мовы свету і зрабіліся набыткам сусветнай агульналюдскай культуры. У найглыбейшым рэалізме, у непарушнай сувязі з народам, з перадавымі ідэямі чалавецтва, у вялікай мастацкай праўдзе — сіла паэтычнага таленту Янкі Купалы, неўміручасць яго паэзіі.

В. ІВАШЫН
кандыдат філалагічных навук

зямлёй, пачалі працаваць першыя цэхі будучага завода.

Так, цяпер даліна апраўдвала сваю назву.

Поль Шанье, або, хутчэй, той, хто скрываўся цяпер за гэтым імем, ніколі не бачыў Праклятай даліны. Ён толькі чуў пра яе. Усё, што з ім сталася, нагадвала нейкі кашмарны сон. Бо ці ж можна гаварыць, што ў спакойнай даліне існуе падземны завод з некалькімі тысячамі рабочых, якія ніколі не бачаць і не пабачаць ужо дзённага святла? А ўзяць сённяшнюю размову з гэтым старым генералам! Хто можа нават дапусціць нешта падобнае?

...Вось яго ўвялі ў кабінет. Ён таксама пад зямлёй, бо вокан няма. У кабінеце стол. Ля яго стары генерал. Ён свідруе Поля сваімі вачыма, бы іголкамі.

— Чаму вы спыніліся пасярэдзіне пакоя? — пытае генерал.

— Я баюся падыйсці да стала — там ляжаць нейкія чарцяжы. Яны могуць быць сакрэтнымі...

Генерал зарагатаў...

— А якая нам ад гэтага была б страта ці вам карысць, калі б вы даведаліся пра тайны нашага завода?

Поль маўчаў.

— Вы можаце ведаць усё пра наш завод. Разумееце — усё! Вось мо' хочаце даведацца, дзе ён знаходзіцца? Калі ласка! Стрэлка ўказвае паўднёва-заходняй Францыі, пад гэтак званай Праклятай далінай!..

Поль сціснуў зубы, каб не ўскрыкнуць.

— Мо' вас цікавіць, што мы вырабляем? І на гэта магу адказаць — аптычныя прылады для аўтаматычнага прыцэльвання бамбакідання... Ну, а цяпер вы спытаеце, чаму я з вамі такі адкрыты?

Вочы генерала злавесна блiснулі.

— Я спытаю вас толькі аб адным, месье генерал: на якой аснове вы мяне трымаеце тут? Я не палонны і не злачынец. Я падпісаў кантракт з авіязаводам, французскім авіязаводам. Мяне ашуканствам і сілай кінулі сюды. Я пратэстую...

— Годзе! — раптам генерал стукнуў кулаком па стале. — Вы таленавіты авіяканструктар, і вы нам патрэбны. Ясна?

— Не зусім. Вы можаце прымяніць фізічны гвалт і вы ўжо яго прымянілі. Але прымяніць гвалт над маім, як вы кажаце, талентам...

— Няўжо вы нас лічыце такімі наіўнымі? Вы будзеце працаваць добраахвотна. Спадзяюся, вы пазнаёміліся з нашымі парадкамі і мелі нагоду пабачыць крэматорыі? Ну дык вось мы даем вам шанцу выратавання жыцця.

— Які ж гэта шанц?

— Пра ўсё, што вы паспелі пабачыць на нашым заводзе і пабачыце далей, пра тое, што я вам скажу зараз, вы не зможаце расказаць нікому, хіба што госпаду Богу на тым свеце! Бо вы ўжо не Поль Шанье, а нумар 2948, бо адсюль нават мёртвыя не выходзяць на паверхню!

— Дык гэты шанц, пра які вы гаворыце, фактычна раўназначны нулю?

— Для ўсіх, толькі не для вас, і яшчэ некалькі такіх, як вы. Калі, зразумела, вы ўмееце лагічна думаць.

— Дапусьцім, што ўмею.

— Тады вы будзеце думаць так: перамога Нямеччыны — гэта адзіны для мяне ратунак, як узнагарода, што я прычыняюся да гэтай перамогі. Бо ў выпадку паражэння завод выляціць у паветра, а разам з ім і я.

— А мо', абыдземся без псіхалагічных экскурсаў, месье генерал, і вы адкрыта скажаце, чаго вы ад мяне хочаце?

— Добра, пагаворым адкрыта. Вы, я бачу, чалавек справы. Дык вось: нам трэба, каб снарад з самалёта падаў не больш як за 2—3 метры ад цэлі, а зараз ён падае 5—10 метраў. Ад вас мы патрабуем аднаго: дапамагчы нам развязаць пэўныя тэхнічныя цяжкасці ў прыладах. За месяц вы павінны злажыць мне справаздачу з вашымі прапановамі.

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ НАРВУ

Хаты на тым беразе. І хаты на гэтым беразе. А пасярэдзіне маестатычна нясе свае воды рака Нарва. Хаты належаць да вёскі Сушча (Беластоцкі павет). Поле сушчан, як і хаты, падзелена рэчкай. На здымку бачым, якім спосабам перапраўляюцца людзі праз Нарву. Так, лодачка. Можна і песеньку зацягнуць «Мілы друг наконец то мы вместе, ты плыві наша, лодка, плыві».

Каб жа самым плаваннем жыць можна было, не было б бяды. Горш, каб жыць, трэба ехаць працаваць на поле, якое тут жа за рэчкай, рукой падаць, але дабіраюцца да яго акружной дарогай. З Сушчы праз Бандары (7 кіламетраў у адзін бок) да Сушчы. І вось таму праз Нарву каля Сушчы пачнецца будавацца мост.

Каменні на беразе ракі прывезена сюды для будовы маста. Прывезлі яго гаспадары з Сушчы і іншых акалічных вёсак. Бо мост патрэбны не толькі сушчанам. Яго значэнне куды шырэйшае.

13 мая быў арганізаваны агульнаграмадскі чын звозкі камення з Геранімова ў Сушчу, на бераг Нарвы.

Кучы камення пабольшыліся на некалькі дзесяткаў кубаметраў (здымак зроблены перад 13 мая).

У справе гэтай будовы я спраўлялася ў Аддзеле камунікацыі Прэз. ПРН у Беластоку.

«Будзем, будзем будаваць. Мо' нават у маі пачнем. Хочам чым хутчэй, каб хутчэй закончыць. Тамтэйшыя людзі павінны толькі звезці патрэбную колькасць камення, зрабіць насыпы. Інакш з-за гэтага будзе затрымка.» Так сказалі ўлады. А тамтэйшыя людзі, убачыўшы нашу машыну над рэчкай, пакідалі плугі і прыбеглі да нас.

Мост, будова яго — галоўная тэма нашай размовы. «Каб хутчэй пачалі будаваць. Будзе каменне. За намі затрымкі не будзе». Так казалі ў Сушчы.

Значыць усё ясна. І бліжэйшая будучыня выглядае добра. Зрэшты людзі ў Сушчы і акалічных вёсках сапраўды працавітыя і ахвярныя. І можна верыць, што за імі затрымкі не будзе.

Наканец дадам. Інвестар (Прэз. ПРН) прадбачыць заканчэнне будовы ў будучым годзе. У 1962 годзе гэтага зрабіць не ўдасца, у сувязі з тым, што пазнавата пачаліся падрыхтоўчыя працы.

Пацешыць нашых чытачоў у Сушчы і акаліцы выпадае хіба так: чакалі столькі, пачакайце яшчэ год. У 1963 ездзіць на сваё поле за рэчку будзеце напэўна праз мост.

Вера Леўчук
фота: Яніны Чэрнякевіч

В. Сава

ЦЮЛЕНЕ

На рэльсах чыгункі непадалёк Беластока знойдзены труп мужчыны год каля 50. Выказаны меркаванні, што гэта выпадак самазабойства.

Міліцыйны данос быў кароткі, лаканічны. А гісторыя была доўгая і балючая.

1. ВАДЗЯНЫ МЛЫН

Вада з шумам падала на млынавае кола і, рухаючы яго, кацілася далей, утвараючы ўнізе як бы гурбу снегу, звал белай пены. З гэтай гурбы выцякала рэчка, паволі, неахвотна, як бы баючыся плысці ў невядомую далечыню.

А кругом мёдам дыхалі рознакаляровыя сенажаці, над якімі адбываўся канцэрт цвіркуноў.

Над рэчкай бегаў жвавы хлапчук. Ён збудаваў свой млын, які праўда нічога не малоў, але варушаны вадой, таксама махаў крыламі кола, як і сапраўдны.

— Вырасту, збудую вялікі. Лепшы ад гэтага, — марыў ён. — Будзем з бацькам у сваім млыне працаваць.

Хто ведае, што можа вырасці з хлопца. А тым часам ён пас кароў уласніка млына, вяскована багацея, на якога гне сваю спіну яго бацька, працуючы рабочым у млыне.

Зімою ён хадзіў у школу ў суседнюю вёску — ад млына пяць кіламетраў. Ні марозы, ні мяцелі не маглі яго паўстрымаць.

— Нават каб камяні з неба валіліся, ты не ўсядзеў бы ў хаце, — смяяўся з яго бацька. У сапраўднасці ж быў горды з сына, які быў першым вучнем.

Навука ішла яму лёгка. Ён ахвотна браўся за кніжкі. Але апрача кніжак яго чакала іншая праца. Ён майстраваў млын — такі, у якім працаваў яго бацька.

Нялёгка жылося яго бацьку. Ён быў залежны поўнасцю ад капрызаў свайго гаспадара, які выціскаў з яго пот колькі гэта было магчыма. Ён мусіў без пратэсту падчыняцца, бо жыў у яго доме і са свайго заробку. Не паслухаеш, выганіць, і куды з сям'ёй падзенешся.

Цягнучы цяжкое ярмо, ён марыў, каб запэўніць сыну лепшую будучыню. Адымаючы сабе апошні кусок ад вуснаў, ён умясціў сына ў гімназію.

Сцёпа бачыў гэта і яму да болі шкада было свайго бацьку.

— Пачакай, тата, вывучуся, свой млын збудуем. Бацька ўсміхаўся. Прыемна яму было гэта слухаць, хаця быў упэўнены, што гэтага ён не дачакае. «Паставіць бы толькі сына на ногі» — уздыхаў ён.

Не ўдалося і гэта. Ён памёр, калі Сцёпа паступіў у палітэхнічны інстытут.

«Крыўдна, — думаў Сцёпа. — Праз мяне ён знясіліўся працай. А я не змог яму адудзячыцца. Хоць бы дабіцца чаго і памагчы маці.»

Утрымоўваючыся з карэпетыцый, часта галодны і абарваны ён упарта праціскаўся праз калючы гушчар да мэты, да якой свабодна ішлі, часта папіханыя сілай, гладкай дарогай сыны абшарнікаў, палкоўнікаў і фабрыкантаў.

Маці не дачакалася яго дапамогі. Згінула ад фашысцкай бомбы ў верасні 1939 г., калі Сцёпа з дыпломам інжынера ў кішэні ішоў на зборны пункт.

2. НА РАЗДАРОЖЖЫ

І вось ён у арміі — арміі, якая здраджаная сваімі правадырамі, голымі грудзямі гераічна абараняла сваю бацькаўшчыну. Разам з іншымі ён прайшоў гэта пекла. Разам з іншымі плакаў з бяссільнай злосці, адступаючы бясконца з разбіткамі іншых атрадаў.

А пасля жыццё ў Савецкім Саюзе. Цяжкія ваенныя часы. Слаўны паход ад Леніна да Берліна ў радах І польскай арміі.

Біўся ён адважна. Помсціў за акалечаную вайной бацькаўшчыну, за маці, якая не дачакала яго дапамогі, за знявечаных нямецкімі снарадамі і танкамі таварышаў, за сваё бесталковае жыццё. Ішоў у найбольшы агонь ворага і нейкім цудам выходзіў цэлы.

І вось над руінамі фашысцкага логава залуналі чырвоныя сцягі. Сцёпа з чатырнаццацю медалямі і адзначэннямі і з сівінкамі ў валасах выпісаўся з арміі.

3. КАЛЯ МЭТЫ

Выпісаўся дамоў. А дзе яго дом? Трэба пачынаць жыццё нанава, ад пачатку. Мільёны ўзяліся за лапаты, сякеры, кельні. І ён будаўнічы інжынер. Усюды патрэбны. Тысяча рук і галоў не хапіла б. Ён апынуўся на адказнай пасадзе ў Варшаве.

Але цяпер, калі ваенныя перажыванні пачалі здавацца нейкім кашмарным сном, сярод мірнага стукату трамваяў і шуму вуліцы, яму шторaз часцей прыпаміналася рытмічнае пастукванне млына і шум ападаючай на кола вады.

І яму сніцца квітнеючыя сенажаці, пахіленыя над рэчкай вольхі і лозы і белы ад мукі бацька.

— Мушу сабе купіць млын, — вырашыў ён.

А нашто яму гэты млын, ён вытлумачыць толкам не змог бы. Меў добрую працу на сваёй прафесіі, меў добрых знаёмых і не меў тых, якім млын мог бы прынесці радасць. Проста захацелася глянуць у прошлае, якое ўжо ніколі не вернецца.

Сабраўшы грошы, ён купіў машыны воднага млына. Заставалася толькі знайсці адпаведнае месца і паставіць будынак.

— Пабудую млын на Беласточчыне, недзе блізка таго месца, дзе правёў дзіцячыя гады, дзе змарнаваў сваё жыццё бацька. Эх, каб дажыў гэтага часу. А мог бы жыць. Меў бы цяпер каля сямідзесяці год.

4. ЗДРАДА

У гаспадара, у якога ён знайшоў пакой, з'явіўся новы кватарант — дзяўчына з вёскі, якая, скончыўшы гімназію, паступіла на работу ў фабрыцы ў якасці кантысткі.

Яго шторaз больш цягнула да гэтай дзяўчыны і ён мімаволі заглядаўся на яе.

— Бачу, упала табе ў вока — жаніся, — параіў яму гаспадар.

— Стары я, — уздыхнуў Сцяпан. Ён меў ужо сорак год і быў два разы старэйшы за дзяўчыну.

— Абы толькі хацеў, — заўважыў гаспадар. — Ты ж інжынер — грамадская пазіцыя.

«Скромная дзяўчына з вёскі», — думаў Сцяпан і гэта падымала ў яго разуменні яе вартасць. Ён усё яшчэ адчуваў любоў да вёскі.

Дзяўчына згадзілася выйсці замуж. Што ж — інжынер на адказнай пасадзе, чалавек сур'ёзны.

Аднаго разу ён адкрыўся перад жонкай са сваімі думкамі аб пабудове млына.

— Вырачыся кіно, тэатра, выгаднага памяшкання і ехаць у дзіч — дзіўны ты, Сцёпа, старэешся відавочна, — адказала жонка. Яе праходзілі дрыжыкі на сам успамін вёскі. Бацька яе быў малазямельным селянінам, і яна пазнала ўсе няўзгоды, якія перажываюць дзецi беднякоў на

(Працяг са стар. 3)

Калі мы пабачым, што вы стаіце на правільнай дарозе, мы вам гарантуем жыццё і выхад на паверхню пасля таго, як завод будзе рассакрэчаны, гэта значыць пасля перамогі. У гэтым і заключаецца гэты шанц, пра які я вам гаварыў.

...Поль Шанье пераварнуўся на вузкіх нарах, стараючыся не зачапіць свайго суседа. Але Стах Ляшчынскі не спаў.

— Ну, і што ты вырашыў? — спытаў ён.

— Я ўжо табе сказаў: падзерці чарцяжы і кінуць іх галоўнаму інжынеру.

— Дурасць! — сказаў Стах. — Ты павінен узяць паперы, якія табе дадуць, і напамяць вывучыць усе тэхнічныя меркаванні і наогул усё, што адносіцца да гэтых праклятых прылад.

— Каб далажыць аб гэтым госпаду Богу, як сказаў генерал?

— Каб перадаць іх на паверхню, калі нам пашчасціцца цябе выратаваць!

— Мы ўсе цешым сябе нязбытымі спадзяваннямі. Пасля гутаркі з генералам я ў гэтым пераканаўся канчаткова. Калі б была хоць найменшы шанц на ўцёкі, мне не даверылі б тайны прылад.

88

— Але дэталі ўпакоўваюць і кладуць на транспарцёр. Не можа быць, каб іх пакідалі тут, пад зямлёй. Відавочна скрыні адпраўляюць чыгункай кудысьці ў іншае месца. У пакавальні працуюць двое нашых. Я сёння з імі параюся.

— Мы можам заваліць усю падпольную арганізацыю!

— Мы стварылі яе, каб змагацца, а барацьба — заўсёды рызыка. Я загадваю табе: зрабі выгляд, што ты абедзвюма рукамі схапіўся за гэтую саломінку, якую падаў табе генерал!

— Калі кіраўнік арганізацыі загадвае...

— Стой! Спачатку правер сябе, ці хопіць у цябе сілы пайсці на гэтакую рызыку? Разважы: мы яшчэ не ведаем, ды і ніколі не даведаемся, куды трапляюць скрынкі з дэталямі. Магчыма іх яшчэ раз правяраюць перад пагрузкай у вагоны. Не забывай і таго, што твая тымчасовая, як мы спадзяемся, схованка можа ператварыцца для цябе на дамавіну. Ты гатовы на такую рызыку?

— Гатовы.

— Тады заўтра абмяркуем дэталёвы план. А цяпер спі! Усім нам трэба мець ясную галаву.

(Працяг за тыдзень)

89

Дырэктар бальніцы — хірург Леапольд Урбановіч.

ВАЕ ФУТРА

вёсцы. А дзяцінства яе прабягала ў выключна цяжкі час адбудовы краіны пасля ваеннага пажару.

Пагардлівы тон жонкі кальнуў яго недзе глыбока ў нутры. Але аргументы жонкі цяжка было не прызнаць слушнымі.

Да гэтай тэмы яны больш не вярталіся.

5. ІНШЫ СВЕТ

Ганна трапіла ў кампанію дырэктараў, інжынераў, людзей часта з няпэўным узроўнем ведаў, але з аграмаднымі амбіцыямі. Сцяпан перарастаў намнога ўсіх іх сваей інтэлігенцыяй, але ў захаванні выглядаў на прастачка. Ён не ўмеў надскакваць, выкрыўляцца і кідаць гладкімі пустымі словамі. Ганне не падабалася захаванне мужа. Ей імпанавала гэтая пратэнсіянальная кампанія з арыстакратычнымі манерамі. Яна не заўважыла, што гэтыя наровы прыкрываюць толькі ўнутраную пустату.

Сама яна старалася прысвоіць гэтыя манеры, хаця і ў яе гэта не выходзіла гладка.

Каб больш звязацца з гэтай кампаніяй, яна пачала запрашаць да сябе гасцей і пільна сачыць за модай.

Сцяпан усімі сіламі хацеў дагадзіць жонцы і без пратэстаў выконваў яе пажаданні. А патрабаванні жонкі рабіліся штораз большымі.

З боку суседак, якіх яна цяпер трактавала высока, яна часта чула злосныя заўвагі.

«Бачылі вы гэткую, ледзь з гною вылезла, а фохі строіць, пані. Штодзень у іншым адзенні».

Гэткія ўвагі калолі яе як нажом. Адначасова яна чулася вышэйшай ад іх. «Зайздросцяць» — пацяшала яна сябе. «Ну, я ім яшчэ пакажу. Палопаюць яны са злосці.» І яна старалася строіцца яшчэ больш.

6. ЗЛАЧЫНСТВА

Сцяпан зарабляў добра. Апрача зарплаты ён падзарабляў дома, апрацоўваючы праекты будоў.

Аднак грошай не хапала. Асабліва пасля таго, як у іх паявілася дачка. Жонка зрабілася яшчэ больш капрызнай, а ён не бачачы свету за дачкой, не мог адмовіць ніякім капрызам маткі.

Ён пачаў пазычаць грошы ў знаёмых. Даўгі паступова нарасталі, і ён не паспяваў іх сплачваць. Таварышы яго пачалі адмаўляцца пазычаць, а некаторыя гневаліся і зрывалі з ім адносіны, пагражалі скіраваць справу ў суд.

Сцяпана мучыла гэта. Ён траціў аўтарытэт. У сапраўднасці ён хацеў заплаціць, але выдаткі жонкі стаялі на перашкодзе.

У гэты час да яго з'явіўся знаёмы з вёскі, які рыхтаваўся да пабудовы млына.

— З ліцэнцыяй маю клопат, — гаварыў ён. — Ты маеш тут знаёмых, круцішся ў гэтых кругах, пагавары з кім-небудзь, у даўгу не застануся.

Пакінуў 5000 зл.

Сцяпан абяцаў пагаварыць.

— Вярну грошы, як толькі іх раздабуду, вытлумачу, што памагчы не ўдалося, — успакойваў ён сваё сумленне.

Грошы раздабыць не мог.

Прышлося прадаць машыны на млын. Паведаміў усіх знаёмых. Незадоўга з'явіўся купец. Заплаціў 30 тысяч. Сцяпан думаў заплаціць даўгі. Перашкодзіла жонка.

— Бачыў ты, якое прыгожае цюленевае футра купіла Янкоўская, — прыміляючыся, пачала гутарку жонка. — А ён жа толькі тэхнік, ці ж табе раўня? А як яно пасавала б мне!

Некалькі дзён пасля Ганна фарсіла ў цюленевым футры, з пагардай паглядаючы на завісных суседак.

А крэдытары ставаліся штораз больш нахальнымі.

У гэты час з'явіўся купец на машыны, якіх не ведаў, што яны ўжо праданы.

Прадаў другі раз.

— Выясню, што гэта недаразуменне, а тым часам раздабуду грошы, вярну, — прабаваў успакоіць сябе Сцяпан.

Але грошы, якія ён зарабляў, расплываліся, як вада. Вярнуць грошы не было магчымасці.

7. ЗАПЛАТА

Сцяпан адседжваў тры гады турмы, на якія суд прыгаварыў яго за ашуканства.

Калі працуеш, здаецца, забываеш, а і тады нейкі цяжар ціска сэрца. А калі вернешся з працы: некалькі шагоў уперад, і зноў некалькі назад. А думы нападаюць як саранча, здаецца, мазгі пераварочваюць.

І не турэмны рэжым мучыў яго. Быў у жыцці на возе і пад возам. Прывык да горшага. Думкі яго былі пры жонцы і маленькай дачцы. Плакалі, калі яго забіралі. Сніліся яму ўначы, на яве не давалі спакою.

Не меў жалю да жонкі. Ён для яе ў самае пекла пайшоў бы, абы была шчаслівая, абы ёй было добра.

Як яны, бедныя, жывуць. Жонка паступіла на работу. Мае сярэднюю адукацыю, але прафесіі ніякай. Можна было вучыцца далей. Дагэтуль скончыла б універсітэт. Цяпер мусіць задаволіцца скромным заработкам.

Пісьмы яе прачытваў па некалькі разоў і перахоўваў як святасць.

Пасля двух год пісьмы спыніліся.

— Хатнія клопаты, праца, — прабаваў сябе пацешыць Сцяпан. Але ў душу закрадаўся сум.

«Не, гэта не тое, яна ж зусім маладая», — пашэптваў яму нейкі голас. Ён праганяў яго з галавы і ўспакойваў сябе. Але назойлівая думка вызвалялася ў час сну і тойсала па мазгах.

Ён ідзе праз рэчку па лёдзе. Лёд заламаўся. Ён тоне. Перад ім мост, на якім, як абаранкі, ратунковыя паясы. Кінуў бы хто. На мосце з'яўляецца Ганна. Смяецца, абдымаецца бессорамна з маладым мужчынам і не звяртае на яго ўвагі.

Прачынаецца аблíты потам, як бы сапраўды вылез з рэчкі. Доўга кідаецца на нарах. Думае пра Ганну. Як яго спатыкала, калі вяртаўся з працы. Асабліва першыя часы пасля шлюбу.

Вось ён вяртаецца дамоў змучаны, галодны, аж у жываце сціскае. Сядае за стол, а яна замест абеду падсоўвае яму пад нос дулю і смяецца смехам, які разрывае Сцяпану сэрца.

Прачынаецца спалоханы. Сэрца б'ецца ў грудзях, як толькі што злоўленая птушка.

Удзень стражнік прынёс яму два пісьмы. Гэтага ніколі ў турме не здаралася. Адно пісьмо ад жонкі. Пазнаў яе почырк на канверце. Другое з суда.

Ён трымаў пісьмы дрыжачай рукой. Не адважыўся чытаць. Больш перажываў, як тады, калі суддзя адчытваў прыгавор.

Стражнік паглядзеў спачувальна. Сказаў некалькі супакойваючых слоў, якіх змест не дайшоў да сведамасці Сцяпана.

Выцягнуў пісьмо з судовага канверта.

«Позыў аб развод» — прачытаў.

8. ІМЯНІНЫ ГАННЫ

Звякнулі жалезныя вароты. На вуліцы апынуўся сівы згорблены мужчына. Агляну́ўся, як бы хацеў уцячы перад свабодай, як звер, які не хоча пакінуць сваю клетку, у якой яго доўга трымаюць. Не, не вернешся. Не выйдзеш адтуль па сваёй волі і не вернешся там.

Ішоў машынальна, не задумваючыся куды.

— Пойдзеш дамоў, — сказаў яму сёння стражнік, праводзячы з цэлі ў канцылярыю.

«Дамоў, дамоў...» паўтараў ён у думцы, «А дзе гэты мой дом?»

Ён не меў куды ісці, як тады, калі яго выпісалі з арміі. Але тады перад ім быў адчынены свет. Ён ішоў з пачуццём добра выкананага абавязку, з чыстым сумленнем, з яснымі думкамі.

А цяпер ён ідзе з пятном аферыста і машэнніка, якому многія з даўніх таварышаў не захочуць падаць рукі. Ідзе без надзеі на будучыню, з разбітай верай і ў людзей і самога сябе.

«Патрэбны рабочыя, муляры, тэхнікі», — чытаў ён у газеце ўчора. А я інжынер, столяр, муляр, здун, я, які па-мастацку магу выканаць кожную работу — нікому непатрэбны... Арыштант.»

Мімаволі глянуў на сябе. На ім была нармальная, цывільная вопратка. Але і яна здавалася перасякнутай запахам турмы. Хто б мімаволі не глянуў на яго, яму здавалася, дагадваўся, што ён ідзе з турмы. «Арыштант».

Не заўважыў, як апынуўся за горадам. Кругом залягалі палі і красаваліся розным колерам духмяныя сенажаці. Але ён гэтага не бачыў.

«Сёння імяніны жонкі, — прыпомніў ён. — Але яна ўжо не жонка... І дачку забрала, маленькую Еву, не аддасць турэмшчыку.»

Праходзіў каля чыгункі. З грукатам падляцеў цягнік.

«Трэба з гэтым скончыць», — мільганула яму думка.

А пасля міліцыйны рапарт.

9. СТО ГОД...

Пры багата застаўленым стале сядзелі госці. Побач Ганны элеганцкі малады мужчына. Апаражнілі кілішкі. Хрыплымі галасамі адспявалі: «Сто год». Нехта пачаў крычаць «горка», хаця было ўжо тры месяцы пасля вяселля.

Толькі маленькая Ева не падзяляла з усімі вясёласці.

— Мама, а калі вернецца тата, — спытала яна неспадзявана, калі ўціхамірыліся госці.

Ганна пачырванела, змяшалася.

— Гаварыла я табе не раз, што гэта твой тата, — адказала падэнервавана.

Ева глянула на чыста выгалены твар франта і апусціла галаву. Ей прыпомніўся добры, барадаты твар свайго бацькі, на руках у якога ж яна не адчувала ніякай небяспекі. У яе на вачах паказаліся слёзы.

В. САВА

У БЕЛЬСКАЙ БАЛЬНІЦЫ

Жыхары Бельска памятаюць старэнькія драўляныя домікі, у якіх шмат гадоў змяшчалася павятовая бальніца. Сцены, напрыклад, былога радзільнага аддзела трэба было падпіраць каламі, бо яны валіліся. Нічога тады дзіўнага, што амаль на кожным сходзе, маладыя і старэйшыя жыхары Бельска дамагаліся пабудовы новай бальніцы. Хоць тэрмін заканчэння пабудовы новай бальніцы аж тры разы адкладаўся, але сёння працуе поўнай парай. Пабудавана яе на ўскраіне горада, на скрыжаванні дарог да Гайнаўкі і Сямяціч. Бальнічныя будынкі агульнай кубатурай звыш 54.000 кубічных метраў, займаюць плошчу некалькі гектараў. Прыгожая гэта бальніца.

Змаганне за жыццё, за здароўе чалавека вядзецца тут на кожнай зале ў кожную пору дня і ночы.

Ужо ў гэтым годзе ў бальніцы даканана 150 важнейшых аперацый. А ў паасобных аддзелах было звыш 1600 хворых.

Штодзённа тут 12 лекараў, 16 сгажыстаў, 14 акушэрак і 27 медсясцёр апякуецца жыццём і здароўем чалавека.

Тэкст і фота
Т. Чачкоўскі

Галоўны павільён бальніцы.

Лабарантка медыцыны Зіна Авечка даследвае марфалогію крыві.

Ядзерная і тэрмаядзерная энергія

Хаця нафты і вугалю многа ёсць на свеце, але гэтыя крыніцы калісьці скончацца. Праз 30—50 гадоў ужо будзе ў пэўнай ступені адчувацца недахоп гэтых выкапняў. І вось у гэты час, калі памаленьку пачала набліжацца гэтая пагроза, вучоным удалося адкрыць новы від энергіі — ядзерную энергію. Пачалося ад знішчэнняў, але зараз выкарыстоўваецца яе ў канструктыўных мэтах.

Ядзерныя электрастанцыі, дзе выкарыстоўваецца ўран, пачынаюць канкураваць з цеплавымі, а нават і воднымі электрастанцыямі.

Уран гэта не нафта альбо вугаль: зужываецца яго на грамы, а запасы яго мераюцца сотнямі тысяч тон. Але трэба сказаць і аб тым, што запасы гэтыя таксама вымерныя, што ў будучыні яны таксама скончацца.

Калі ідзе гутарка аб ядзернай энергіі, дык трэба падкрэсліць і тое, што атамныя электрастанцыі выдзяляюць радыёактыўныя адкіды, — шкодныя для здароўя і жыцця чалавека.

І таму вучоныя пачалі працаваць над новым відам энергіі, якая носіць назву тэрмаядзернай. Як вядома, ядзерная энергія ўтвараецца ад распаду атамаў, а тэрмаядзерная ад спалучэння атамных ядроў. Такім чынам ядзерная рэакцыя, хаця таксама датычыць ядроў атамаў, моцна розніцца ад рэакцыі тэрмаядзернай. Адна ўтвараецца ад распаду найцяжэйшых ядзер-элементаў (ізатопаў, урану, тору, плутону), другая — ад аб'ядноўвання найлягчэйшых ядзерных элементаў (ізатопаў вадароду). Энергія, якая атрымоўваецца ў час распаду з'яўляецца ў многа раз слабейшай, чым энергія, якая атрымоўваецца ў час злучэння — сінтэзу.

У час распаду з'яўляецца яна моцна радыёактыўная, а ў час сінтэзу няма гэтых адкідаў. І нарэшце, ядзерная рэакцыя наступае самачынна пад уплывам адпаведнай колькасці ізатопавай масы, тэрмаядзерная рэакцыя — пад уплывам адпаведна высокай тэмпературы.

Гэтак выглядаюць добрыя бакі тэрмаядзернай рэакцыі. Да гэтага, трэба яшчэ ўзяць пад увагу запасы сыравіны.

Вадарод — гэта ж не ўран. Ён уваходзіць у склад вады. Чатыры акіяны, усе моры, азёры і рэкі — значыць агромнейшыя запасы вадароду. Пройдзе нейкі час, і ў розных краінах пачнуць будаваць вадародныя электрастанцыі, якія будуць бяспечнымі для здароўя чалавека, і для якіх сыравіны хопіць надоўга.

Модныя капелюшы

Сельская гаспадарка без таямніц

ТОРФ НА КАМПОСТЫ

Часта сустракаем такое выказванне: «зялёнае багацце Беласточчыны» ці «чорнае золата». Сувязь паміж зялёным і чорным багаццем вельмі цесная. Іменна на торфах распалажана асноўная маса зялёных угоддзяў. Умела выкарыстаць іх — будзе тады гэта наш галоўны рэзерв, крыніца даходу. Прыцягваючая перспектыва.

Мы багатыя. Багатыя, бо маем вялікія плошчы торфаў. Вялікія комплексы ляжаць у далінах Бебжы, Нарвы і іншых рэк. У нас 221.680 га тарфянікаў. У некаторых паветах іх: Бельскі — 15.900 га, Сакольскі — 14.300, Гайнаўскі 49.460, Сямяціцкі — 3.170 га.

Значыць, гэта праблема немалая. Нельга спакойна і абыякава прымаць справу загаспадаравання гэтых комплексаў, з якіх большасць — некранутыя плошчы, дзе гаспадарыць толькі натура.

Тарфяныя глебы — гэта перад усім сенажаць і пашы. Гэтакая канцэпцыя справядлівая, але не адзіная. Усё часцей гаворыцца аб вырошчванні на торфах розных раслін. Таксама і сельскагаспадарчае выкарыстанне торфу для ўгнаення стаецца ўсё больш актуальнай праблемай.

Справа перад усім у кампостах. Робім іх з торфу з дадаткам гною, гнаявой жыжкі, фекаліі, лубіну і г. д. Многа такіх доследаў правялося ў сельскагаспадарчым даследчым цэнтры — Бебжа. Усе яны выказалі вялікую вартасць кампостаў як тарфовых угнаенняў.

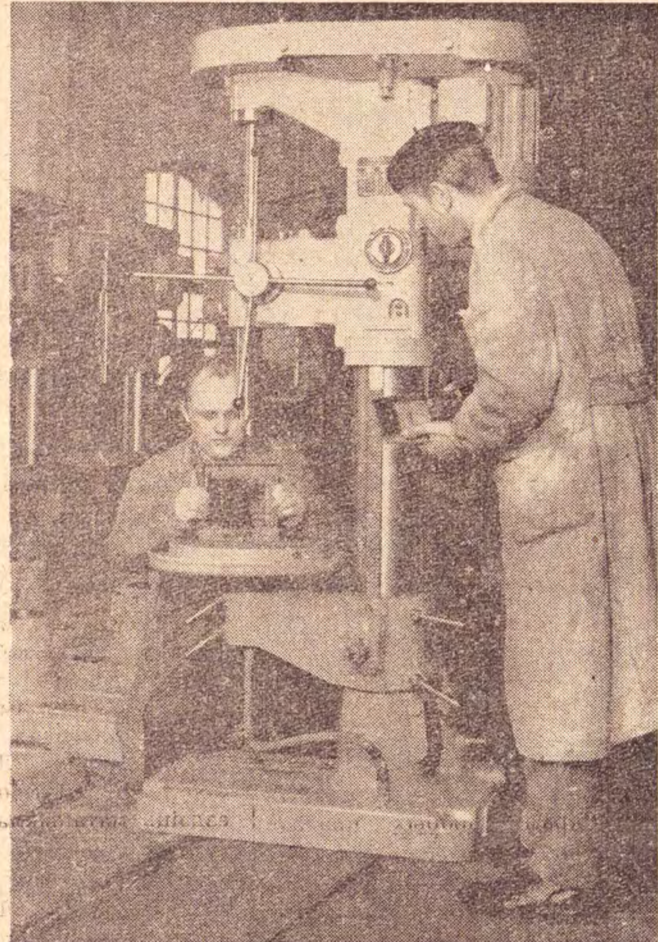
Як іх рабіць? Правілы простыя. Выбіраем месца ў цяню, заслоненае ад вятроў, куды не падступае вада. Куча павінна мець: даўжыня ўнізе — 3 м, даўжыня зверху 2 м, вышыня — 1,5 м. На кучу кладзем слаі торфу з дадаткам, напрыклад, гною, і ўбіваем. У такой кучы ўтвараецца тэмпература ад 50 да 60°С. Вільготнасць павінна быць 60—70% (маса вільготная, але ваду выціснуць не ўдаецца).

У кучы адбываюцца хімічныя працэсы. Гаворым, «кампост даспявае». Пасля 2—9 месяцаў ім можна ўгнойваць. Час кампаставання залежыць ад пагоды, пары года, кампастовага матэрыялу і правільнага пераховування. Маем многа прыкладаў, якія гавораць аб вялікай вартасці кампостаў. Яны добрыя перад усім на зялёныя ўгоддзі і пад акаповыя. Іх значэнне ўзрастае яшчэ ў сувязі з тым, што ў нашым ваяводстве назіраем недахоп арганічных угнаенняў (не хапае гною). Кампосту даем два разы больш, чым гною (400 — 600 цэнтнераў на гектар).

У Сакольскім павеце (аколіцы Янова) я спаткаў многіх гаспадароў, якія ўжо некалькі год ужываюць кампосты для ўгнойвання сенажацяў.

Калі няма торфу, кампосты робіцца з розных гаспадарскіх адпадкаў, нават з пустазелля. Значыць, яны «нічога не каштуюць», а з'яўляюцца добрым угнаеннем. Стасуючы кампост, лёгка атрымаем павышэнне ўраджаяў з гектара: сена на 10 цэнтнераў, а бульбы на 20—30 цэнтнераў. У «Бебжы» на лёгкіх глебах пры застасаванні кампостаў ураджаі бульбы павяліччыліся нават на 80 цэнтнераў з гектара.

Інж. М. Сухажэбрскі

Свідравальныя станкі

Фабрыка машын «Кавары» ў Каварах прадукуе свідравальныя станкі не толькі для патрэб нашай краіны, але і на экспарт у Інданезію, Турцыю і Манголію.

На здымку: Кантралёр Ш. Паддесьны і канструктар Ю. Пшыбыльскі праводзяць апошні тэхнічны кантроль.

Варта ведаць

Воцат звычайна выкарыстоўваецца для прыгатавання некаторых страў, каб надаць ім вастрыню. Але воцат можна выкарыстоўваць у гаспадарцы і для іншых мэт.

Вельмі добра апалосквацъ пасудамыйку, дадаўшы ў цёплую ваду крыху воцату. Тады знікне непрыемны пах.

Перад тым, як абіраць гародніну і фрукты, змачыце рукі ў воцаце, і тады на руках не застанецца цёмных плям, якія цяжка адмываюцца. Але пасля работы абавязкова вымыйце рукі цёплай вадой з мылам.

У жорсткай вадзе цяжка прамыць валасы. Але калі вы спаласнеце валасы вадой, у якую дадасцё 1—2 лыжкі воцату, валасы стануць мяккімі і набудуць прыгожы бляск.

Усякая ўсячына

Бывае так, што чалавек траціць голас. Для такіх выпадкаў савецкія радыётэхнікі сканструявалі партатыўныя электронныя галасаствaральнікі. Адзін з іх зроблены ў выглядзе цыліндра — другі курыцельнай трубкі. Першая партыя іх выпрадукавана на заводзе «Цехнолаг» у Маскве.

*

Патрэбнасць у газетнай паперы ў свеце рэзка ўзрастае. Друк паведамляе, што ў 1955 г. на газеты выдаткавана 11 мільёнаў тон паперы. У 1965 г. для гэтых мэт пойдзе 17, а ў 1967 г. — 25 мільёнаў т.

*

У Японіі гадзіншчыкі-ювеліры своеасабліва электрыфікуюць гадзіннікі. Пры дапамозе лямпмалютак, памер якіх не перавышае запалкавай галоўкі, яны асвятляюць цыферблат наручных гадзіннікаў. Нягледзячы на тое, што такая лямпачка важыць пяць тысячных долей грама, яна асвятляе ноччу цыферблат і стрэлкі свецяцца лепш за фосфар.

Парады нашага праўніка

Як ужо гаварылася ў адной з праўных парад, кожны можа спісаць завяшчанне і такім спосабам устанавіць наследнікаў.

У практыцы, як правіла, завяшчэнне не спісваецца. У такіх выпадках закон рэгулюе, хто атрымоўвае спадчыну.

У першую чаргу спадчыну атрымоўваюць дзеці спадкадаўцы і яго жонка (муж). Калі ёсць дзеці, жонка атрымоўвае адну чацвёртую частку спадчыны. Тры чацвёртыя часткі спадчыны атрымоўваюць дзеці — сколькі бы іх ні было. Яны дзеляцца між дзяцьмі пароўну.

Калі б адзін з сыноў або адна з дочак не жылі, то частка, якая б прыпала на іх, прыпадае іх дзецям па-роўну.

У другую чаргу спадчыну атрымоўваюць бацькі, браты і сёстры памершага. Гэта магчыма толькі ў тым выпадку, калі няма ў яго дзяцей ані ўнукаў.

ХТО МАЕ ПРАВА ДА СПАДЧЫНЫ

Кожны з бацькоў атрымоўвае па адной чацвёртай частцы, а апошняя частка прыпадае па-роўну братам і сёстрам. Калі асталіся толькі бацькі, або толькі браты і сёстры, то дзеляцца яны спадчынай па-роўну. На месца памершага брата або сястры ўступаюць яго дзеці, якія дзеляцца гэтай часткай па-роўну.

Калі спадкадаўца не пакінуў дзяцей, а астаўся муж або жонка, то атрымоўваюць яны палову спадчыны, а таксама мэблю і пасуду. Другая палова прыпадае бацькам, братам і сёстрам памершага, а калі б іх не было, то ўся спадчына прыпадае мужу або жонцы. Усё вышэй сказанае датычыць маёмасці, якая становіць выключную ўласнасць спадкадаўцы.

У практыцы вельмі часта здараецца, што ўся маёмасць, якую маюць муж і жонка — нажытая іх працай. Па закону гэтая маёмасць лічыцца супольнай уласнасцю. Напрыклад, у час шлюбнага жыцця купленая зямля становіць супольную ўласнасць мужа і жонкі, хаця б купілі яе выключна за грошы заробленыя мужам.

У такім выпадку жонка пасля смерці мужа атрымоўвае сваю палову маёмасці, а палова, якая належыць да памершага, прыпадае поўнасцю дзецям. А калі б дзяцей не было, засталіся бацькі, або браты і сёстры памершага, то жонка атрымае апрача сваёй часткі палову маёмасці, якая прыпадала б мужу, а таксама мэблю і пасуду.

Трыбуна чытачоў

«Пары сір гляс» у Беластоку

Паэзія ў руху

Колерам зачараванай кветкі, вырасшай на фоне культурна-мастацкай шэрасці Беластока, заяснелі гасцінныя гастролі ансамбля вялікага паказу на лёдзе пад назвай «Парі сір гляс» — «Парыж на лёдзе».

Ансамбль налічвае 40 артыстаў, дасканалых спецыялістаў мастацкага фігурнага катання на каньках. Сярод іх — чатырохкратная чэмпіёнка Францыі ў каньковым фігурным катанні, чэмпіён Фінляндыі і чэмпіён Канады. Ансамбль гэты ўвогуле мае міжнародны характар. У яго саставе — артысты з Галандыі, Ізраіля, Францыі, Германіі, Бельгіі, Марока, Швейцарыі, Даніі, Італіі і другіх краін. Між іншымі: 4 палячкі і 3 палякаў. Ансамбль гэты арганізаваўся звыш дзесяці год таму пад кіраўніцтвам Жаклін Вівэс. Першыя крокі ставіў ён у Ніцэі. У Польшчы выступае ўжо чацвёрты раз, але Беласточчыну ўганараваў сваімі гастролямі ўпершыню. Захапляе вочы незвычайная колернасць касцюмаў. Фасфарызаваная вопратка зіхаціць неперлічальнай колькасцю разнаколерных праменняў.

Сярод артыстаў асабліва вылучаюцца Ніколь Эрдэс — чатырохкратная чэмпіёнка Францыі і Міко Віртанен — чэмпіён Фінляндыі. Гэтая пара поўнасцю заваявала сэрцы гледачоў. Напрыклад, Міко Вітанена, калі ён выконваў танцавальную пастаноўку паводле рапсодыі Гершвіна «Агні рампы», аўдыторыя прымушала яго воплескамі паўтараць фрагменты гэтай пастаноўкі па тры разы. Дасканалым авалоданнем свайго майстэрства адзначыліся Жан Ніколяс і Герард Пэры ў гратэску з жыцця парыжскіх беднякоў.

В. Рудчык

ШЧЫРА ДЗЯКУЕМ

Тав. Мікалая Суліму, кіраўніка Паштова-тэлекамунікацыйнага акруговага праўлення ў Гайнаўцы, застаў у час размовы з практыкантамі паштовай службы.

Некалькі год таму назад Ольштынская дырэкцыя аб'явіла спаборніцтва на пераходны флажок па выкананню планавых услуг. І аказваецца, Гайнаўскае праўленне праз увесь гэты час — «не выпускае флажка са сваіх рук». Заўсёды займае перадавое месца. І НАВАТ ЗАБАВЯЗАЛАСЯ НЕ ЗМЕНШЫЦЬ СТАНУ ПАДПІСКІ Ў ЛЕТНІ ПЕРЫЯД.

Нас, зразумела, цікавіць найбольш справа падпіскі газет і часопісаў. І так, калі яшчэ ў месяцы студзені г.г. агульны стан падпіскі складаў 12.880 экз., то ўжо цяпер дасягнуў лічбы 13.024 экземпляраў. У тым ліку «Нівы» 1810 экз., а «Беластоцкай газеты» 2.257 экз. У раёне Кленіцкай пошты выпісваецца 195 экз. нашага часопіса. Асабліва вылучаюцца пісьманосцы Андрэй Шэшка і Эдмунд Бартасевіч. Усіх абагнала Ласінка, дзе ідзе «Нівы» 224 экз. Падкрэсліваючы гэты факт, нельга не ўспомніць пра пісьманосцаў Івана Белявежца і Міхаіла Філіповіча, якія найбольш заслужыліся. Добра прапагандуе свой родны часопіс Старакорнінская пошта —158 экз., Нараўская — 145, Трасцяніцкая — 133 экз.

І так, калі яшчэ ў І-ым паўгоддзі г. г. пераходны флажок застанецца ў Гайнаўцы, д к будзе ён ёй прызнаны на ўласнасць.

Так добрых рэзультатаў дасягнута дзякуючы належнаму супрацоўніцтву паміж кіраўніцтвам праўлення, а партыйнай і прафсаюзнай арганізацыямі; дзякуючы ахвярным намаганням усіх працаўнікоў паштовай службы на тэрыторыі павета, за што належацца ім словы шчырай падзякі. (ся)

Сельскагаспадарчая школа ў Галадах

Сельскагаспадарчую школу сарганізавалі ў 1960 годзе. Запісалася 16 членаў. У 1962 г. запісалася яшчэ 10 чалавек. Старшынёй сельскагаспадарчай школы выбралі Пецю Нудэрскага. У гэтым годзе ІІ-гі курс будзе гадаваць свіней, а І-шы будзе садзіць кармавыя буракі і кукурузу. Галадоўская сельскагаспадарчая школа заняла 1-шае месца ў Бельскім павеце. Цяпер наша школа многа чытае сельскагаспадарчых кніжак. Будзем старацца, як найлепш працаваць на сваіх даследчых палетках.

Сцёпа Грыгарук
Галады

ДОБРЫ ПРАДАВЕЦ

Кожны з нас ведае, што многа ёсць добрых крам і добрых прадаўцоў. Але ёсць крамы з дрэнным забеспячэннем у артыкулы першай патрэбы. Гэтыя недахопы асабліва моцна відаць на вёсках. Аднак не ўсюды такое становішча, напрыклад, у вёсцы Паўночны Востраў у Сакольскім павеце ёсць крама, на якую ніхто не наракае. Прадаўцом з'яўляецца Яўгенія Путка. І тут прадаўца трэба пахваліць, крама заўсёды запоўнена патрэбнымі артыкуламі і заўсёды ў ёй чыста. Калі б усе прадаўцы былі такія, як Яўгенія Путка, тады не было б на каго наракаць.

Міхал Пракопчык
Свідзялоўка

Весткі з Новага Ляўкова

У нядзелю ў нас на лаўцы сабраліся мужчыны.

— Раскажыце, калі ласка, як жылі людзі ў Ляўкове за санацыі, а як цяпер? — прасілі маладшыя.

— Няма што параўноўваць, — сказалі старэйшыя, — такая розніца, як неба і зямля. Цяпер і цапамі мала хто малоціць, і лапці звяліся, у якіх даўней усе бегалі ў школу, а нават воз жалезны аджывае свой век, цукар гаспадары не на свята купляюць, але і на кожны дзень. Цяпер у нас кожны вепрука пад каляды закалоў. А будуюцца проста на дзіва. За пяць год маем каля дзесятка мураваных дамоў толькі ў Новым Ляўкове. Амаль усе хаты пакрыты дахоўкай. Саламяныя стрэхі рэдка ў нас спаткаеш. Наш сельскагаспадарчы гурток мае малацільны агрэгат, рухавік, другія машыны, а неўзабаве трактар пойдзе ў поле. Гаспадары пазналі смак у машынах, імкнуцца мець іх як найбольш. Сёння веласіпед у кожнай хаце і амаль у кожнай швейная машына. Хлопцы з Ляўкова лічаць больш ганаровым ездзіць матацыклам чым веласіпедам, таму і зараз многія збіраюць грошы на матацыклы. Ляўкова чакае толькі на электрычнасць, якую неўзабаве маюць правесці, і радыё. І вось тады, калі ў кожнай хаце згаснуць газавыя лямпы, будзем жыць яшчэ культурней і весялей.

Старэйшыя жыхары нашай вёскі былі нейкія засмучаныя. Шкада ім, што так хутка прайшло іх жыццё ў нястачы і цемры, а цяпер бурліць новае жыццё — пры народнай уладзе. Так непрыкметна надышла іх жыццёвая восень.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

КІНО

Праграма ад 11—17.VI 1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Tajemnica starej kopalni" (angiel.), 12—14.VI. „Zuzanna i chłopcy" (polski), 15—17.VI.

Кляшчэлі
„Kongo walczy" (radz.), 12—14.VI. „Zuzanna i chłopcy" (polski), 15—17.VI.

Навасады
„Zwykła historia" (radz.), 16—17.VI.

Нараў
„Życie przeszło obok" (radz.), 13—17.VI.

Нараўка
„Towarzysze broni" (franc.), 13—17.VI.

Чаромуха
„Skrzynki na start" (angielski), 12—14.VI. „Skok o świcie" (radz.), 15—17.VI.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Chleb i róże" (radz.), 13—17.VI.

Бранск
„Czekajcie na listy" (radz.), 12—14.VI. „Alba Regia" (węgierski), 15—17.VI.

Гродзіск
„Przeciwko Bogom" (polski), 16—17.VI.

Орля
„Daleki ukochany" (radz.), 13—17.VI.

Райск
„Droga na Zachód" (polski), 13—17.VI.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„100 kilometrów" (włoski), 12—14.VI. „Zmartwychwstanie" (radz.), 15—17.VI.

Супрасль
„Człowiek zza biurka" (włoski), 12—14.VI. „Pokój przychodzącemu na świat" (radz.), 15—17.VI.

Чорна Весь
„Przed nami zakręt" (radz.), 12—14.VI. „Na trasie do Bordux" (franc.), 15—17.VI.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„100 kilometrów" (włoski), 12—14.VI. „Zmartwychwstanie" (radz.), 15—17.VI.

Мілейчыцы
„Wyższa zasada" (czeski), 12—14.VI. „S.O.S. Titanic" (angl.), 15—17.VI.

Нурэц
„Expo 58" (radz.), 12—14.VI. „Pięć łusek" (NRD), 15—17.VI.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Tajemnicza puderniczka" (czeski), 12—14.VI. „Mezalians" (węgierski), 15—17.VI.

Шудзялава
„Człowiek ze słomy" (włoski), 13—17.VI.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Sprawa trzynastu" (radz.), 16—17.VI.

Новы Двор
„O moim przyjacielu" (radz.), 16—17.VI.

Ружаны Сток
„Perła" (meksykański), 16—17.VI.

У днях 11—17.VI. у мясцовасцях Янаў, Крынкі, Гарадок фільмы высвятляцца не будуць.

КАМПОСТЫ

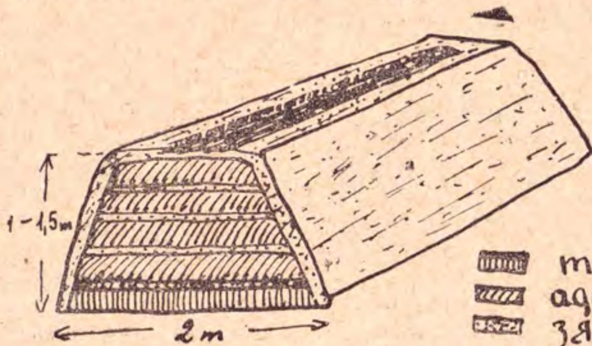
Каб ранняй вясной мець салату і радзіску з парнікоў, трэба летам падрыхтаваць спецыяльную зямлю — кампост.

Кампастуем: пустазелле, смецце зметкі з падворка і з вуліцы, бульбоўнік, лісце, дзярно, людскія адходы, адкіды з кухні, попел, памыі.

Кампастовую кучу закладаем у такім месцы, каб вада не падыходзіла, у цяню, каб была заслонена будынкамі або дрэвамі. У нізе кучы даем пласт торфу, а калі няма, то прухнічнай зямлі. Шырыня пласта торфу каля 2 м, а таўшчыня 20 см. На гэты пласт кладзем пласт адкідаў, таўшчынёй каля 20 см. Пласт гэты прыкрываем зямлёй і зноў кладзем пласт адкідаў. Робім гэта так доўга, пакуль не атрымаем кучы вышынёй каля 1 — 1,5 м. Даўжыня кампастовай кучы неабмежаваная. Добра было б кампаставаны матэрыял перасыпаць попелам або вапнаю. На верх кучы даем зямлю, у якой робім заглыбленне для затрымкі вады пры паліванні кучы. Паліваем вадой кучу тады, калі бачым, што вельмі сухая. Калі раслінная матэрыя разложыцца, прыступаем да перапрацоўкі кампосту. Відавочнай адзнакай раскладу з'яўляецца западанне кампастовай кучы. Кампастовую кучу перарабляем два разы ў год. Робіцца гэта так: пераварочваем кучу, гэта значыць, каб верхнія пласты папалі ўніз, а ніжнія — наверх, што прыспешыць раўнамерны расклад расліннага матэрыялу. Пасля двух гадоў ад залажэння кучы зямля надаецца да парнікоў.

Калі нам трэба адразу многа добрай зямлі, рыхтуем яе ў полі. Выбіраем кусок добрай зямлі, у канцы лета навозім яго моцна гноем каля 1000—1500 цэнтнераў на 1 га, падорваем, потым трэба яшчэ глыбей заараць на зіму. На другі год гэты кусок поля часта арэм і барануем. (Не сеяць раслін). Восенню маем ужо гатовую прухнічную зямлю.

Калі і гэтак не можам сабе дазволіць на падрыхтаванне зямлі, а абавязкова хочам залажыць ранняй вясной парнікі, тады летам або восенню бярэм верхні пласт зямлі з поля, дзе расла канюшына, або віка ці гарох. Гэтую зямлю звозім у кучу, на зіму прыкрываем саломай, каб не змерзлася, а тады нават у лютым можна закладаць парнікі. (Аб парніках будзем пісаць потым).

Так выглядае кампастовая куча.

Ніва

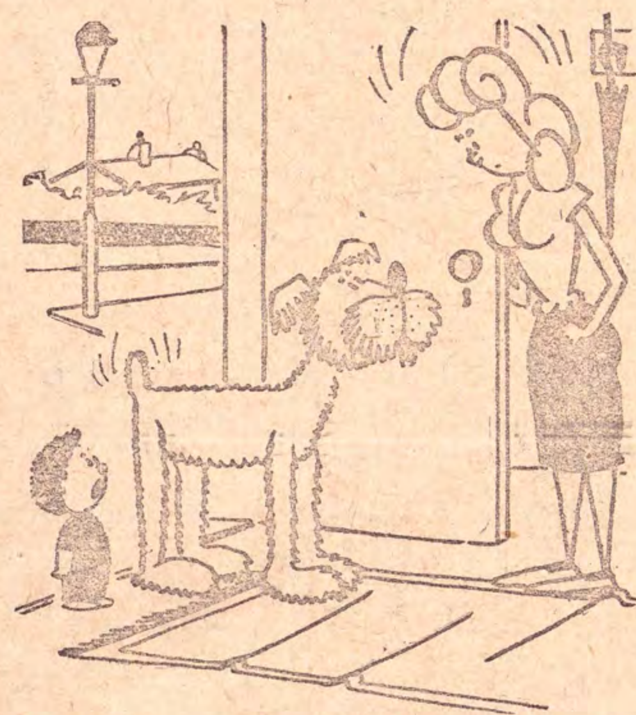
Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.
Zamówienia z krajów europejskich tak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Bltk F-1

БАРАНОЙ па ПУСТАЗЕЛЛІ

Няма ў нас пашаны да людской працы, ай няма! Яе замяняюць варварскія адносіны. Служу прыкладам. Калі вы будзеце праязджаць або праходзіць па шашы, што з Беластока ў Гайнаўку, звярніце ўвагу на яе бакі на адрэзку паміж Трасцянкай і Анцутамі, а ўбачыце ў многіх месцах замест прыгожых зялёных дрэўцаў толькі тырчачыя стырбакі. Як цяжка робіцца на сэрцы, што дрэўцы не маглі зрабіцца зялёнымі, упрыгожваць асфальтовую шашу. І злосць жа паяўляецца адначасова на тых, хто ламаў іх на «бічы». Эх, народзе, народзе! Чаму культура — слова чужое? А можа вучні трасцянскай школы паклапоцяцца, каб тыя, яшчэ растучыя, дрэўцы на ўспамянутым адрэзку шашы не сустрэла няшчасце.

М. К.

— Гаварыў я, што на абед прыду з прыяцелем.

Кіраўнік, намеснік, намеснік намесніка і іншыя...

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ХВАЛЬКО

— Чуў, як я ўчора спяваў? Голас проста не змяшчаўся ў зале.

— Не чуў, а бачыў.

— Што бачыў?

— Бачыў, як людзі выходзілі, каб уступіць твайму голасу месца.

Прыслаў Мікалай Ручай

У ШКОЛЕ НА ЭКЗАМЕНЕ

Настаўнік да вучня:

— Скажы пытальны сказ.

— Ці смачная была гуска, якую маці мая дала вам, пане настаўнік?

Прашу ўваходзіць!

ТРЫ СЯСТРЫ

Пан Каладзінскі сустракае свайго зямляка, якога даўно не бачыў.

— Добры дзень. Што новага? Што цяпер робіш?

— А вось жыву сабе цяпер з трыма сёстрамі: на вёсцы, далёка ад горада.

— Ой, табе ж вельмі сумна!

— Дзе ж там, гэта не мае сёстры.

Прыслаў Аркадзь Латоўскі

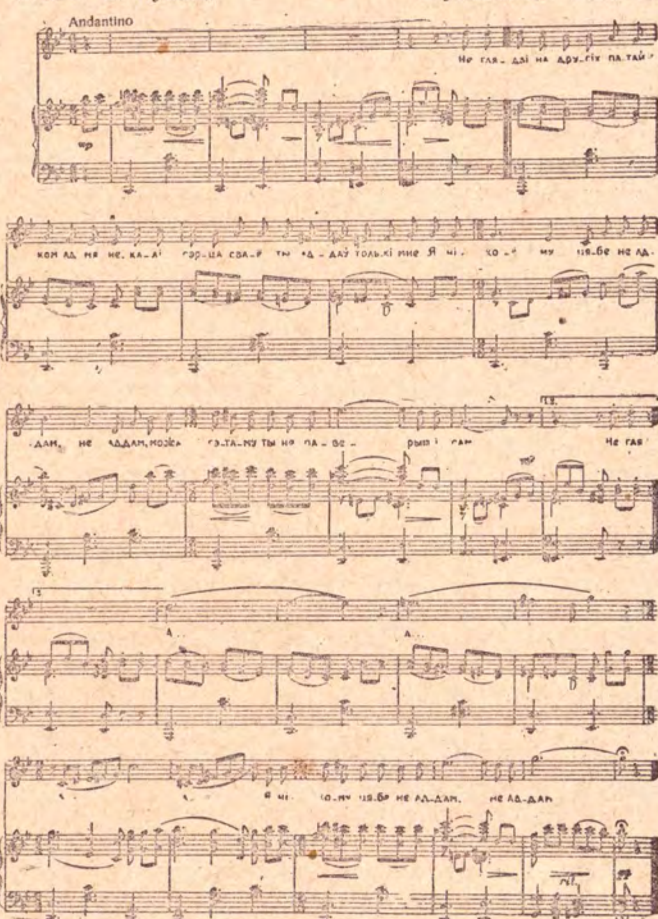
Непераможны

КАНЦЭРТ ПА ЗАЯЎКАХ

На просьбе Зіны Чыжэўскай з Беластока і Клаўдзіі Дабрынскай з Лапскага павета змяшчаем песню «Не глядзі на другіх».

НЕ ГЛЯДЗІ НА ДРУГІХ

Словы А. Русака — Музыка Ю. Семянякі

Не глядзі на другіх
Патайком ад мяне,
Калі сэрца сваё
Ты аддаў толькі мне,
Я ніколі цябе
Не аддам, не аддам,
Можа гэтаму ты
Не паверыш і сам.
Не палюбіць ніхто
Цябе гэтак, як я,
Аб табе аб адным
Толькі песня мая.
Для цябе аднаго
Паміж соцен вачэй
Загарацца здалёк
Мае вочы ярчэй.
Не глядзі на другіх
Патайком ад мяне,
Калі сэрца сваё
Ты аддаў толькі мне.
Будзе сонца свяціць
Светлай радасцю нам,
Я ніколі цябе
Не аддам, не аддам.

ЛЯЧЭННЕ

Маракі маюць рацыю, калі лічаць прысутнасць жанчыны на караблі як прадказальнік нейкага няшчасця, — сказаў Кастусь.

— Няўжо твой жыццёвы шлях перагарадзіла жанчына? — пытаю прыяцеля.

— Гэта мне не пагражае. Калі на маім гарызонце паявіцца выпуклая фігура, я адразу маскуюся і ўцякаю. Нават гітару сваю разбіў на кусочкі, толькі таму, што форма яе напамінае фігуру жанчыны.

Пасля гэтых слоў Кастусь закурыў, глыбока зацягнуўся дымам і пачаў расказваць:

З Міхасём мы вучыліся ў адной школе. Міхась быў хлопцам акуратным: адзыўчывым, сяброўскім, цвярозым — не раўня сённяшняй моладзі. Жылі мы з ім, як з братам, пакуль нашае сяброўства не раздзяліла шчыліна — Міхась ажаніўся. Не прайшло і года, як Міхась пачаў піць. Піў ён рэгулярна, як па чыгуначным расписанні. Я ўгаварваў Міхася: пачаў, маўляў, ад шклянкі, а закончыш гладышкай. Кінь, кажу, падтрымоўваць гарэлачны манаполь. Гарэлка нікога не падтрымае, а толькі з ног зваліць.

— Не мяшайся ў дызенфекцыйныя справы, калі ў прафілактыцы не разбіраешся, — адказвае Міхась.

Бачу, чалавека ратаваць трэба. Явіўся я ў лабараторыю. Доктар доўгая такая, худая, выслухала мяне ды кажа:

— Прыпішу антыалкагольныя пілюлькі. А дзе ж пацыент?

— Гэта не пацыент, а толькі Міхась, сябра — мой сардэчны, — кажу. — Можаце яго пабачыць у буфеце. Ад 8 да 10 гадзін вечара ён выконвае свае абавязкі.

— За п'яніцамі я не ганяюся і без агляду лякарства не выпісваю, — адказвае бюракратка.

— Тады прашу для мяне рэцэпт.

— Вы таксама п'еце? — ядавіта пытае доктар.

— П'ю, як слон, па два літры ў будзень, а калі свята, дык падвойна, — адказваю.

— Не відаць гэтага. Вы ж цвярозы, як вартавы, — сумняваецца доктар.

— Цвярозы з выпадку дня адпачынку. Шэсць дзён п'ю, а сёмы адпачываю, як Бог наказаў. Калі знойдзецца ў вас літроўка 90 градуснага, магу паказаць, як прамываецца жалудак.

Доктар ашчупала мяне як курыцу і рэцэпт выпісала.

Засталося толькі прыдумаць, як Міхасю падаць лякарства. Ён жа сам не клюне пілюлькі, гэта ясна.

Заходжу я да буфетчыка і кажу: справа ў мяне, так сказаць, грамадскага характару.

— Часу ў мяне не хапае грамадскімі справамі займацца. Але калі што маеце, дык выкладайце на буфет, — адказвае памочнік Бахуса.

Палажыў я на буфет пілюлькі, а буфетчык пытае:

— Для мяне гэта, ці мо' для мышэй нейкая атрута?

— Для Міхася, — кажу. — А якая ў яго цяпер норма?

— Дзвесце грам і тры разы піва, — адказвае буфетчык.

— А колькі вы зарабляеце на Міхасёвай норме?

— Вам разыходзіцца аб афіцыяльны заробак ці неафіцыяльны?

— Хто ж сёння жыве на афіцыяльны заробак? Падайце той сапраўдны.

— Раз гарэлка, тры піва — пяць злотых заробку, — прызнаўся буфетчык.

— Дык вось, даражэнькі, нате вам 20 пілюляк. Кожны дзень распускайце адну пілюльку ў Міхасёвым піве. А вось для вас пяць чырвоных сотняў за клопат.

— А калі Міхась выцягне капыткі, хто будзе адказваць? — занепакоіўся буфетчык.

— Не выцягне. Пілюлькі для апетыту. Трэба ж сябру падлячыць. Ён жа такі мізэрны, — паясняю, а сам хлушу, бо ведаю, што не ў інтарэсе буфетчыка лячыць п'яніцаў.

Прайшло два тыдні, заходжу я да буфетчыка і пытаю:

— Што чуваць на фронце Міхасёвага століка? Як норма?

— Лепш не можа быць, — радасна адказвае буфетчык. — Паўлітра і чатыры разы піва!

Бачу, нешта тут не ў парадку. Давай весці следства. Аказваецца, жонцы буфетчыка лекар прыпісаў пілюлькі на апетыт. Але ў аптэцы іх не хапіла. І буфетчык аддаў жонцы мае пілюлькі. А атрыманыя пасля з аптэкі жончыны пілюлькі даваў Міхасю.

— Дазволь, — перабіваю Кастуся. — Але ў тваёй гісторыі я зусім не магу прыкмеціць на першым плане жанчыны. А ты гаварыў, што ўся бяда ад яе.

Кастусь пагасіў недакурка і кажа:

— Жонка Міхася — прычына п'янства, раз. Жонка буфетчыка — два. Калі б не ўпуталіся ў жыццё Кастуся гэтыя бабы, не прапала б надарма пяць маіх чырвоных сотняў.

Дзядзька Лявон